

TEKNIikka TUNNETUKSI

Tekniikkaa on tuotu tunnetuksi hyvin monenlaisilla tavoilla. Myös tekniikan kulttuuriset muodot ovat saaneet omat ilmentymänsä. 1800-luvun lopun keksijöiden toimintaan kuuluivat oleellisesti julkiset esitykset, joilla uusia laitteita ja välineitä tehtiin tunnetuksi. Thomas Alva Edison osasi esittää lehdistölle kiehtovalla tavalla hehku-lamppunsa mahdollisuudet ja Elisha Otis puolestaan esitteli näytännöissä hissien turvalaitteisiin liittyneitä keksintöjään. Tiedotusvälineet kertoivat yksityiskohtaisesti näistä esityksistä ja muokkasivat näin lukevan yleisön käsityksiä. Samalla ne tarjosivat lukijoille oman tulkintansa keksintöjen tulevasta mahdollisuuksista. Artikkelit onnistuneista demonstraatioista epäilemättä auttoivat tiensä alussa olevia keksijöitä saamaan tuotteensa tehokkaammin markkinoille.

Toimittajien rooli tiedemiesten, insinöörien tai ylipäättään keksijöiden ja laajan yleisön välissä on vaativa ja vastuullinen. Innostus uuteen teknologiaan ja usko sen tulevaisuuden mahdollisuuksiin rakentuu ei-ammattilaisten mielissä yleensä vasta, kun asiaa tuodaan esille yleistajuisissa lehtiartikkeleissa tai radio- ja televisio-ohjelmissa. Nykyään suurten sanomalehtien tiedesivujen merkitys arkikäsitteille tieteen ja teknologian kehityksestä on ratkaiseva. Käsitteet tekniikan mahdollisuuksista ja rajoista kuitenkin muodostuvat ja ovat muodostuneet vielä useammalla tasolla. Myös alaa tarkastelevien historiantutkijoiden on hyvä pitää mielessä vaara horisontin kapenemisesta, mikäli tutkimuksissa keskitytään vain alan ammattilaisten näkökulmaan. Vastakäsitteet, tunteet ja keskustelun eri sävyt löytyvät laajentamalla lähdeaineistoa. Sarjakuvat, elokuvat, mainokset, taideteokset, kirjallisuus ja populaa-

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Siirtoa vai neuvottelua? Teknologian popularisointi historiantutkimuksen kohteena Jaakko Suominen	5
Säteilevät atomit julkisuuden valokeilassa: Näytteillepanijoina Yhdysvallat, YK ja tiedemiehet Petri Paju	18
Mainonta television kesyttäjänä 1950–1960 -lukujen Suomessa Mika Saastamoinen	30
Esillä ja piilossa: Radion ja television läsnäolon strategioita 1950- ja 1960-lukujen suomalaiskodeissa Maija Mäkikalli	45
Arvostelut	
Tulevaisuuden toivot (Jaakko Suominen)	57
Teknologiateollisuuden näyttely-käsikirjoitus (Panu Nykänen)	60
Uutiset	63
Abstracts	65

rit tekstit rakentavat omalta osaltaan ihmisten mielikuvia tekniikasta ja tieteestä. Samalla ne projisoivat kunkin hetken todellisuutta. Tutkijoille tämän kaltainen aineisto mahdollistaa myös teknisiin ilmiöihin liittyvien tunteiden ja mielikuvien tarkastelun.

Tässä Tekniikan Waiheita -lehden numerossa huomio on keskittynyt teknologisten ilmiöiden popularisointiin. Tärkeän ja myös tällä hetkellä suomalaisessa teknologiantutkimuksessa hyvin näkyvän teeman käsittely alkoi jo viime numerossa julkaistussa Iina Kohosen artikkelissa Neuvostoliiton avaruusinnostuksesta 1950-luvulla. Tässä numerossa teknisiin ilmiöihin liittyvän keskustelun ja sen popularisoinnin parissa jatkavat Petri Paju artikkelissaan 50-luvun atomikysymyksestä, Maija Mäkikalli televisiosta sisustuslehden käsittelyssä sekä Mika Saastamoinen jutussaan televisioiden mainonnasta. Populaarin teknologian teema-artikkelit on toimittanut Jaakko Suominen, joka myös johdattaa aiheen pariin käsillä olevan lehden ensimmäisessä artikkelissa.

Teemanumero on oiva tapa juhlistaa Tekniikan Waiheita -lehden 20-vuotista taivalta. Toimitus havahtui vuoden päätteeksi siihen, että lehti todellakin aloitti ilmestymisensä jo kaksikymmentä vuotta sitten – maaliskuussa 1983. Kehityskulku on johtanut ”tekniikan museolehdestä” ”teknologian historian aikakauslehdeksi”. Populaarin ja tieteellisen ilmaisun välinen tasapaino on ollut lehden ohjenuorana viimeisten vuosien ajan. Yleistajuisuus ja tieteellisen analyttinen lähestymistapa eivät mielestämme sulje toisistaan pois, vaan ne yhdessä tarjoavat lukijoillemme laajemman kirjon tekniikan historiallisiin vaiheisiin.

Kimmo Antila

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 30 €/vuosi.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Pekka Niemi, pekka.niemi@fingrid.fi, puh. 0400 511 346 tai 030 395 5260 tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi).

Tekniikan Historian Seura ry:n jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja numeroita irtokappaleina, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali: T.Huone/Tekniikan Waiheita, Urheilukatu 16 C piha, 00250 Helsinki.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö numeroon 1/2004 viimeistään 15. tammikuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisuoikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohdalliset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta www.ths.fi/kirjoheet.htm.